

ALICJA ŁUKA

DZIAŁALNOŚĆ MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO W GDAŃSKU W 1970 ROKU

1. Sprawy administracyjno-organizacyjne

Sprawy personalne. Staraniem dyrekcji Muzeum Archeologicznego uzyskano z początkiem stycznia 1970 r. etat inspektora technicznego, który objęty został przez ekonomistkę Bożenę Rogalę. Pozwoliło to na odciążenie dyrektora Muzeum w zakresie spraw administracyjno-technicznych, gdyż mgr B. Rogala objęła kierownictwo działu administracyjnego przejmując jednocześnie sprawy personalne, sprawy dotyczące planowania i realizowania budżetu Muzeum, zaopatrzenie materiałowe, sprawy remontów i inne im podobne.

W związku z odejściem w 1969 r. na emeryturę kierownika pracowni konserwacji ceramiki, Franciszka Kilimona, na jego miejsce przyjęto absolwenta Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni, Marka Zarzeckiego. W roku sprawozdawczym mgr Jerzy Szwed, prowadzący dotąd z ramienia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku sprawy związane z ochroną zabytków archeologicznych, przeszedł do działu oświatowego, przejmując organizację wystaw objazdowych i oświatowych, a jego dotychczasowe obowiązki przejął mgr Janusz Podgórski, pracujący poprzednio w dziale oświatowym.

W ciągu 1970 r. awansowano 8 osób: 2 archeologów — mgr. Janusza Podgórskiego i mgr Alicję Łukę, artystę grafika mgr Elżbietę Erzepki oraz 5 pomocy muzealnych: Reginę Haasową, Stanisławę Kaczerewską, Czesławę Legacką, Janinę Michalską i Marię Rymkiewicz.

Zabezpieczenie zbiorów. W celu zabezpieczenia zbiorów przed włamaniem i kradzieżą zlecono wykonanie krat żelaznych, które założono w łatwiej dostępnych oknach oraz w przejściach na klatkach schodowych w budynku głównym i oficynie. W oknach i gablotach wystawowych zainstalowano zamknięcia.

Zakupiono szafę pancerną dla archiwum, przeznaczoną do przechowywania najcenniejszych zabytków i map.

Remonty. W okresie sprawozdawczym wymalowano 4 sale wystawowe znajdujące się na I i II piętrze budynku głównego i oficyny. Odrestaurowano i przerobiono stare gabloty instalując w nich oświetlenie elektryczne i wymieniając obicia wewnątrz gablot. Z remontami związane było zlecenie Pracowniom Konserwacji Zabytków w Gdańsku opracowania projektów na rekonstrukcję przedproży i elewacji oficyny.

Zakupy. Ważniejszymi zakupami w 1970 r. były: zakup 2 szaf pan-

cernych, 2 maszyn do pisania, sprzętu wykopaliskowego oraz wykonanie w związku z przygotowywaną w tym roku wystawą pt. „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-leciu PRL” nowych gablot, a także założenie nowych zasłon z folii na ścianach sal ekspozycyjnych.

Plany. Między innymi opracowano i przedłużono Wydziałowi Kultury WRN plan kosztów remontów kapitalnych dotyczących: 1. remontu dachu nad budynkiem głównym — 100 tys. zł, 2. rekonstrukcji przedproży i elewacji oficyny — 100 tys. zł, które zaplanowano na 1971 r.

2. Działalność naukowo-oświatowa

Dział naukowo-oświatowy, obsadzony przez mgr Barbarę Wiącek (kierownik działu) i mgr. J. Podgórskiego (do 30 X), a od 1 XI przez mgr. Jerzego Szweda, rozwijał w okresie sprawozdawczym akcje wystawowe i odczytowe.

Jeśli chodzi o wystawy stałe, to do połowy marca czynna była ekspozycja pt. „Pradzieje Pomorza Gdańskiego w starożytności i we wczesnym średniowieczu”; miejsce jej następnie zajęła duża, rozmieszczona w 4 salach, ekspozycja pt. „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-leciu PRL”. Została ona otwarta w dniu 16 IV.

W pierwszej sali ukazano osiągnięcia w zakresie badań nad epokami: kamienia, brązu i wczesnej epoki żelaza. Przedstawiono tu m.in. wyniki badań prowadzonych na osadach kultury ceramiki sznurowej w Lichnowach, w pow. malborskim, i Osłoninie, w pow. puckim. Ostatnia z osad, odkryta na niewielkim wzgórzu morenowym, uległa znacznemu zniszczeniu przez fale morskie. Odkryte relikty osadnicze w postaci warstwy kulturowej i szczątkowo zachowanych jam wskazują, że w badanej partii osada była czynna w stosunkowo krótkim czasie. Odkryty na terenie osady materiał ceramiczny pozwala stwierdzić, że zamieszkiwała ją ludność kultury ceramiki sznurowej. Materiały pochodzące z osady w Lichnowach na Żuławach wskazują, że została ona założona na niewielkim piaszczystym wzniesieniu, stanowiącym stożek napływowy w rozwidleniu Wisły i Nogatu. Stosunkowo znaczne zniszczenia osady nie rokowały wprawdzie odkrycia całych obiektów mieszkalnych, niemniej jednak zdołano uchwycić ślady po słupach wspierających zapewne szalasy oraz znaleziono ponad dwieście fragmentów ceramiki, drobne kości zwierzęce i krzemienie, wśród których rozpoznano mały fragment siekierki wykonanej z krzemienia pasiastego. Stanowiła ona pierwsze znalezisko tego rodzaju na Żuławach. Osada w Lichnowach datowana jest na młodszy okres neolitu (2000—1700 p. n. e.), a zamieszkiwała ją ludność grupy rzucewskiej kultury ceramiki sznurowej.

Z wczesnej epoki brązu stosunkowo niewiele materiałów udało się wyeksponować ze względu na małą ilość stanowisk znanych z tego okresu na Pomorzu Gdańskim. Ekspozycja została wzbogacona dwoma nowymi znaleziskami odkrytymi w Pruszczu Gd., pow. Gdańsk, i Świeciu nad Wisłą. W Pruszczu Gd. odkryto grób szkieletowy, w którym zmarłego obdarowano szpilą brązową z kulistą, ukośnie przekłutą główką, oraz naczynie dwustożkowate na czterech nóżkach, zdobione powyżej załomu brzuśca ornamentem klutym. Ze Świecia nad Wisłą, zapewne z grobu, pochodzi naczynie gliniane kształtu tulipanowatego. Stanowiska te zaliczamy do kultury trzcinieckiej.

Zaprezentowano też na wystawie dorobek badań nad kulturą łużycką przeprowadzonych przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie na

grodzisku w Łęczu, pow. Elbląg, oraz przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku na grodzisku w Tolkmicku, w tym samym powiecie, i na terenie osady z okresu halsztackiego w Juszgowach, pow. Gdańsk.

Materiały z badań przeprowadzonych na grodziskach w Łęczu i Tolkmicku, pow. Elbląg, informowały zwiedzających wystawę o konstrukcji wałów oraz dziejach tych obiektów obronnych. Gród w Łęczu pobudowano na poprzednio zniwelowanym terenie. Wał miał u podstawy 4 m szerokości i był zbudowany systemem ziemno-drewnianym w ten sposób, że warstwy ziemi przedzielone były warstwami krzyżujących się belek. Wewnątrz grodu oraz na terenie przylegającej do niego i współczesnej mu osady odkryto 11 jam, a w nich materiały dobrze ilustrujące zajęcia mieszkańców grodu i osady otwartej, tj. hodowlę i uprawę ziemi. Stosunkowo duże znaczenie miało też rybołówstwo. Z wytwórczości specjalistycznej na pierwszym miejscu wymienić należy garncarstwo, którego świadectwem są liczne wyroby ceramiczne w postaci naczyń zasobowych, mis i kubków. Spotyka się też naczynia sitowate. Ceramikę zdobiono ornamentem liniowym, paznokciowym i nalepianymi guzami. Znacznie mniejsze znaczenie miało odlewnictwo i kowalstwo. Odkrycie bryłek bursztynu przemawia za możliwością obróbki tego surowca.

Gród kultury łużyckiej w Tolkmicku został założony na terenie, na którym wcześniej istniała osada otwarta, po której u podstawy wału grodu zachowały się jamy mieszczące ceramikę, polepę i znaczną ilość materiału ichtiologicznego. Wał grodu był zbudowany w konstrukcji ziemno-drewnianej, zbliżonej do grodu w Łęczu. Na terenie majdanu stwierdzono występowanie cienkich warstw osadniczych. Badania archeologiczne wykazały, że wśród zwierząt hodowlanych najwięcej kości przypada na krowę, dalej świnię domową i owcę. Słabo była rozwinięta hodowla koni. Nad Zalewem Wiślanym duże znaczenie musiało mieć rybołówstwo. Spośród ponad 27 000 szczątków należących do ryb wyróżniono ciosę, leszcza, sandacza, płoć, karpia, okonia, szczupaka, jesiotra, certę, bolenia, suma, miętusa, jaza, karasia i trocia.

Stosunkowo dużą część powierzchni ekspozycyjnej zajęły eksponaty i materiał pomocniczy (ilustracje, fotografie, rekonstrukcja grobu, kopie) ukazujące rozwój kultury wschodniopomorskiej. Po raz pierwszy można było przedstawić na wystawie poświęconej pradziejom Pomorza dorobek badań prowadzonych na terenie osady w Juszowie, pow. Gdańsk, szczególnie ciekawy w zakresie uprawianego w osadzie na większą skalę odlewnictwa. Wielką uwagę i zainteresowanie zwiedzających przykuwa ta część ekspozycji, na której zgromadzono kolekcję popielnic twarzowych i naczyń typu twarzowego, które od dawna budziły niekłamany podziw badaczy. Ceramika ta, służąca wyłącznie celom rytualnym, nosi na swojej powierzchni szereg plastycznych wyobrażeń związanych z kultem przodków oraz kultem sił przyrody, a także rysunków informujących o panującej wówczas modzie. W dalszych gablotach przedstawiono wybrane materiały z rozkopanych w latach 1953—1969 przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku następujących cmentarzysk kultury wschodniopomorskiej: Czarlina, pow. Kościerzyna, Gliniec Nowy, pow. Kartusy, Gościcino, pow. Wejherowo, Luzino, pow. Wejherowo, Miłoszewo, pow. Wejherowo, Pęgowo, pow. Gdańsk, Pińczyn, pow. Starogard Gd., Niestępowo i Rąb, pow. Kartusy i Stare Polaszki, pow. Kościerzyna, oraz z wielu stanowisk tej kultury rozsianych na terenie województwa gdańskiego, gdzie przeprowadzono badania ratownicze.

Jeżeli chodzi o okres późnolateński i okres wpływów rzymskich, to ostatnie badania prowadzone na terenie osad w Pruszczu Gdańskim, Kościelnej

Jani, w pow. starogardzkim, i Jastarni, w pow. puckim, pozwoliły na wyeksponowanie w szerszym aniżeli w poprzednich wystawach zakresie materiałów dotyczących osadnictwa kultury oksywskiej (Jastarnia) oraz produkcji (Pruszcz Gd., Kościelna Jania). Natomiast rozkopanie cmentarzysk w Rumii, pow. Wejherowo, Pruszczu Gd., Odrach, pow. Chojnice, Węsiorach, pow. Kartuszy i Malborku-Wielbarku, które dostarczyły wielkiej ilości materiałów, umożliwiło ukazanie w pełniejszy sposób kultury duchowej ludności kultury oksywskiej, a zwłaszcza obrządku pogrzebowego i sztuki. Ponadto odkryte na cmentarzyskach importy pozwoliły na szersze przedstawienie kontaktów wymiennych między Pomorzem a imperium rzymskim w pierwszych wiekach naszej ery. Obfite materiały pochodzące z cmentarzysk, na których występowały pochówki osób zamożnych, a które w większości stanowiły groby szkieletowe mieszczące oprócz wyrobów brązowych (głównie zapinek) okazałe kolie z paciorków szklanych i bursztynowych, a rzadziej wyroby ze złota i srebra — nie występujące w grobach ciałopalnych — umożliwiły przedstawienie zwiędzającym hipotez archeologów odnośnie do daleko posuniętego zróżnicowania majątkowego i społecznego użytkowników cmentarzysk.

W części wystawy poświęconej okresowi wczesnośredniowiecznemu znalazły odbicie intensywne badania na obiektach wczesnośredniowiecznych, związane z potrzebą przygotowania rocznicy tysiąclecia istnienia państwa polskiego, co znalazło też wyraz w programie badań na Pomorzu Gdańskim. Badania te były prowadzone przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, jak i Muzeum Zamkowe w Malborku. W ekspozycji znalazły się materiały z grodów położonych na najbliższym zapleczu Gdańska, badanych w latach 1948—1961 przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (m. in. gród w Sopocie położony na północ od miasta na jednym z dyluwialnych wzgórz i Otomin, pow. Gdańsk). Gród w Sopocie był przedmiotem badań w latach 1961—1965, w trakcie których poznano konstrukcję wału oraz stwierdzono występowanie osadnictwa w partiach przywałowych. W świetle pozyskanego materiału, a zwłaszcza ceramiki górą obtaczanej na kole jednotarczowym, udało się ustalić czas jego trwania na schyłek VII do X w. Stwierdzono też, że wcześniej na miejscu zajętym przez gród wznosiła się wczesnośredniowieczna osada otwarta. Gród w Sopocie pełnił rolę gródka strażniczego, podobnie jak wspomniane osiedle obronne w Otominie, datowane na ten sam czas. Przedstawiono też rezultaty badań na położonym nad Wisłą grodzie w Topolnie, pow. Świecie, na którym stwierdzono dwie fazy osadnicze z IX—X w. i XI—XII w. Podobnie jak na grodzisku w Sopocie, i na tym obiekcie udało się stwierdzić konstrukcję rusztową wału.

W latach po drugiej wojnie światowej odkryto też kilka nowych grodów. Następnym grodem, z którego materiały eksponowane były na omawianej wystawie, był gród usytuowany nad rzeką Bolszewka w Luzinie, w pow. wejherowskim, który funkcjonował — jak wykazały badania sondażowe przeprowadzone przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku — w X—XI w. Na wystawie poświęcono też uwagę dalszym grodom odkrytym na wschodnim brzegu Wisły w miejscowościach Węgry, pow. Sztum, i Baldram, pow. Kwidzyn, badanym przez Muzeum Zamkowe w Malborku przy współpracy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku (na grodzie w Węgrach).

Oprócz wyżej opisaney ekspozycji poświęconey dorobkowi archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-leciu PRL w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu czynna była przez 65 dni wystawa pt. „Militaria Bliskiego Wschodu”, przedstawiająca broń i uzbrojenie ochronne Persji i Turcji XVI—XIX w.,

zorganizowana wspólnie przez Muzeum Narodowe w Krakowie i Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Pokazano na niej słynne szable damasceńskie, pancerze, noże, łuki refleksyjne i broń palną. Wystawa ta cieszyła się wielkim zainteresowaniem społeczeństwa.

Z nowych wystaw zorganizowanych w 1970 r. w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku czynna była ekspozycja pt. „Staroperuwiańskie zabytki w zbiorach krakowskich”, oparta na zabytkach stanowiących własność Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Ta jedyna w swoim rodzaju kolekcja została ofiarowana Muzeum w 1879 r. przez profesora Instytutu Politechnicznego w Limie, Władysława Klugera. Ozdobą wystawy były naczynia gliniane w postaci ceramiki sepulkralnej, wkładanej zmarłym do grobów, dalej — barwne tkaniny użytkowe bawełniane i wełniane oraz przedmioty z zakresu ozdób i narzędzi. Wystawa ta ukazała kulturę ludów zamieszkujących terytorium dzisiejszego Peru oraz częściowo Boliwii, Ekwadoru i Chile. Wymownym dowodem zainteresowania się społeczeństwa wystawą może być ofiarowanie Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku kolekcji zabytków kultury Chanczy przez kapitana żeglugi wielkiej Rościsława Choynowskiego; na kolekcję składa się ponad dwadzieścia zabytków w postaci glinianych amfor i figurek wotywnych.

Ponadto w okresie od 19 V do 31 VIII 1970 r. w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku czynna była wystawa pt. „Średniowieczne gródki rycerskie w Polsce”, udostępniona przez Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi, ilustrująca wyniki badań ośrodka łódzkiego prowadzonych na terenie średniowiecznych gródków rycerskich, ze szczególnym uwypukleniem wyników uzyskanych w Siedlątkowie, pow. Poddębice. Odkryto tam resztki wieży mieszkalnej z kuźnią, w której mieścił się bogaty asortyment narzędzi kowalskich oraz wiele wyrobów z żelaza; na szczególną uwagę zasługuje XIV-wieczna zbroja rycerska stanowiąca drugi dopiero zabytek tego rodzaju na ziemiach polskich.

Listę wystaw czasowych zamykała w roku sprawozdawczym ekspozycja poświęcona obronnemu osiedlu kultury łużyckiej w Biskupinie, na której znalazły się eksponaty dostarczone przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Zwiedziła ją młodzież licznych szkół Trójmiasta, pogłębiając w ten sposób wiadomości o życiu i kulturze prąsłowiańskich przodków sprzed 2500 lat.

Ogólna liczba zwiedzających wystawy stałe i czasowe wynosiła w ciągu roku 27 008 osób.

Ponadto w Muzeum w Kwidzynie czynne były dwie wystawy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, które ogółem zwiedziło 50 000 osób: czasowa pt. „Najstarszy Gdańsk w X—XIII wieku” oraz objazdowa pt. „Ochrona zabytków archeologicznych w XXV-leciu PRL”.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku zorganizowało też kilka wystaw oświatowych w szkołach, klubach „Ruchu”, bibliotekach i domach kultury na terenie woj. gdańskiego. Zwiedziło je ponad 3000 osób. Wystawy te miały następujące tematy: „Importy rzymskie na Pomorzu Gdańskim”, „Obrzędy pogrzebowe u ujścia Wisły w pradziejach”, „Z pradziejów Pruszcza Gdańskiego”, „Biskupin — osiedle obronne sprzed 2500 lat” i „Gniezno — stolica Polski”.

W ramach „Tygodnia Archeologii 1970”, organizowanego corocznie od 1967 r. wspólnie z Oddziałem Gdańskim Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Komisją Archeologiczną Wydziału I Gdańskiego Towarzystwa

Naukowego, przygotowano wystawę okolicznościową w księgarni przy ul. Garncarskiej na temat grodów wczesnośredniowiecznych na Pomorzu Gdańskim.

W ciągu 1970 r. ogółem wygłoszono dla szkół, bibliotek, klubów „Ruchu”, 190 odczytów na 40 tematów, których odbiorcami była przede wszystkim ludność wiejska. Ogółem odczytów tych wysłuchało 7700 osób.

Ponadto w „Tygodniu Archeologii 1970” zorganizowanym w okresie od 5 do 11 X zostały wygłoszone następujące odczyty:

- Mgr inż. Zygmunt Wysocki: „Ratownictwo starożytnego Egiptu”;
- Prof. Paweł Groth: „Fałszerstwa i przestępstwa monetarne w starym Gdańsku”;
- Mgr Alicja Łuka: „Bursztyn w pradziejach ziem polskich”;
- Mgr Elżbieta Kuszewska: „Najnowsze badania archeologiczne na Pomorzu Gdańskim”;
- Doc. dr hab. Edwin Rozenkranz: „Skarb lęborski jako przyczynek do poznania obiegu pieniężnego w latach wojny trzydziestoletniej”;
- Mgr Mieczysław Haftka: „Prasłowiańskie i słowiańskie grodziska w Baldramie i Podzamczu w świetle najnowszych badań”.

W ramach tej imprezy w ostatnim dniu (11 X) odbyła się wycieczka na trasie Gdańsk—Wejherowo—Świecino—Żarnowiec—Gdańsk, której uczestnicy zwiedzili miejsce bitwy wojsk polskich pod wodzą Piotra Dunina stoczonej z zastępem krzyżackim w dniu 17 IX 1462, dalej grodzisko wczesnośredniowieczne w Żarnowcu (Sobieńczycach), w pow. puckim, badane w okresie międzywojennym przez prof. dr. A. Wrzoską, oraz skarbiec w klasztorze żarnowieckim, słynący m. in. z bogatej kolekcji zabytkowych haftów.

W związku z „Tygodniem Archeologii” organizowanym od kilku lat należy stwierdzić, że z roku na rok zwiększa się zainteresowanie społeczeństwa Trójmiasta tą imprezą, czego dowodem może być fakt, że odczytów wysłuchuje około 300—400 osób, a liczba zgłaszających się na wycieczki na ciekawszych trasach jest tak duża, że organizatorzy nie mogą wszystkim zapewnić miejsc w autokarach.

3. Działalność pracowni Muzeum

Pracownia fotograficzna. W okresie sprawozdawczym w pracowni fotograficznej Muzeum Archeologicznego w Gdańsku kierowanej przez mgr. Alfonsa Kleję wykonano szereg prac.

Przygotowano materiał ilustracyjny (wgładowki, powiększenia, fotografie tekstów) do organizowanej przez Muzeum ekspozycji „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-lecie PRL” oraz wszystkich innych wystaw czasowych i objazdowych eksponowanych zarówno w samym Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, jak i poza nim. Dla celów archiwalnych wykonano zdjęcia z dokumentacji fotograficznej sporządzonej w terenie w sezonie wykopaliskowym 1969 r. Materiały te dotyczyły m. in. objętych akcją weryfikacji grodzisk w Łęczu, pow. Elbląg, Lignowach, pow. Tczew, Nowej Wsi, pow. Lębork, Kępie Kaszubskiej i Białogardzie, pow. Lębork. W ciągu sezonu wykopaliskowego 1970 r. wykonywano na bieżąco niezbędną dokumentację fotograficzną badanych obiektów. W lipcu i sierpniu 1970 r. odbyły praktyki w pracowni Muzeum Archeologicznego w Gdańsku 3 uczennice Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie. Ponadto w pracowni fotograficznej systematycznie wykonywano prace fotograficzne stosownie do bie-

zących potrzeb, np. materiały do publikacji, odczytów i in. Wykonano 839 przeżrocz w celach oświatowych.

Pracownia graficzna. W okresie sprawozdawczym pracownia graficzna prowadzona przez mgr Elżbietę Erzepki w czasie od 1 I 1970 r. do połowy kwietnia opracowała koncepcję oprawy plastycznej wystawy pt. „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-leciu PRL”, a następnie zrealizowała ją przygotowując plansze i napisy oraz montując ją. Wykonała też szereg dalszych prac związanych z przygotowywaniem nowych i odświeżaniem wykonanych dawniej wystaw czasowych i oświatowych. Do tych prac zaliczyć można aranżację plastyczną i montaż wystawy „Staroperuwieńskie zabytki w zbiorach krakowskich”, „Nowe odkrycia archeologiczne na terenie woj. gdańskiego w 1969 r.”, „Z pradziejów Pruszcza Gdańskiego”, „Biskupin sprzed 2500 lat”, „Obrzędy pogrzebowe u ujścia Wisły w pradziejach”, „Najciekawsze obiekty archeologiczne na terenie powiatu kartuskiego”.

W sezonie wykopaliskowym mgr Elżbieta Erzepki brała udział w pracach wykopaliskowych prowadzonych na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Ciepłym, pow. Tczew (grodzisko III), wykonując dokumentację rysunkową badanego obiektu.

Ponadto w ciągu 1970 r. przygotowywano różnego rodzaju materiały ilustracyjne do publikacji, m. in. do tomu IV „Pomorania Antiqua”, kontynuowano pracę nad przeznaczoną do druku dokumentacją rysunkową cmentarzyska kultury oksywiekiej w Rumi, pow. Wejherowo. Dla celów archiwalnych wykonywano w miarę bieżących potrzeb mapki i rysunki zabytków na kartach stanowisk i kartach katalogowych.

Pracownia konserwacji ceramiki. Na miejsce dotychczasowego kierownika pracowni konserwacji ceramiki, Franciszka Kilimona, który przeszedł na emeryturę, przyjęto absolwenta Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie — Marka Zarzeckiego.

W ciągu roku sprawozdawczego pracownia konserwacji ceramiki wykleiła i zrekonstruowała: a) ceramikę pochodzącą z badań 1969 r. z następujących miejscowości: Bartoszy Las, Pow. Kościerzyna, Chmielonko, pow. Kartuszy, Ciepłe, pow. Tczew (grodziska I, II, III i IV), Klasztorzek, pow. Kwidzyn, Luzino, pow. Wejherowo, Smażyno, pow. Wejherowo, Stara Kiszewa, pow. Kościerzyna; b) ceramikę pochodzącą z różnych stanowisk badanych w latach poprzednich wymagającą konserwacji w związku z organizowanymi wystawami (m. in. z Rumi-Janowa, pow. Wejherowo, Sopotu).

Laboranci z pracowni konserwacji ceramiki brali udział w pracach związanych z przygotowywaniem wystawy pt. „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-leciu PRL”, a także przy wykonywaniu i montażu innych wystaw czasowych i objazdowych. Ponadto uczestniczyli w pracach wykopaliskowych ratowniczych i systematycznych.

Archiwum i pracownia katalogowa. W okresie sprawozdawczym gromadzono na bieżąco dokumentację aktualnie prowadzonych prac wykopaliskowych i wyników badań powierzchniowych. Uzupełniono dokumentację dotyczącą stanowisk badanych współcześnie oraz dawniej informacjami zaczerpniętymi z literatury i wywiadów w terenie oraz przekazanych przez przypadkowych odkrywców.

Przygotowywano dokumentację zabytków przeznaczonych do konserwacji oraz zabytków wypożyczanych poza Muzeum na wystawy organizowane przez obce instytucje lub przeznaczonych na wystawy organizowane przez Muzeum Archeologiczne w innych muzeach.

Wykonano 408 kart katalogowych.

Biblioteka. W ciągu 1970 r. powiększono księgozbiór biblioteki Muzeum Archeologicznego w drodze zakupów, wymiany i darów. W dniu 31 XII 1970 r. księgozbiór biblioteki liczył łącznie 7183 tomy, w tym 4091 wydawnictw zwartych, 3020 czasopism i 72 fotokopie. Na zakup książek wydano w okresie sprawozdawczym 34 959,55 zł, na prenumeratę — 4745 zł. Ogółem w 1970 r. przybyło 1009 tomów, w tym 551 wydawnictw zwartych, 455 tomów czasopism i 3 fotokopie. W ramach wymiany otrzymano 196 tomów, w tym 57 wydawnictw zwartych i 139 czasopism. Rozpoczęto wymianę z 9 nowymi pokrewnymi instytucjami w kraju (3) i za granicą (6).

Wpisano do inwentarzy bibliotecznych 327 pozycji otrzymanych w darze (40 wydawnictw zwartych i 287 czasopism).

Na okres sprawozdawczy przypadło ostatecznie przejęcie na własność przez bibliotekę Muzeum Archeologicznego książek znajdujących się już od kilkunastu lat w bibliotece na prawach depozytu, a należących poprzednio do takich instytucji, jak Muzeum Archeologiczne w Łodzi, Zakład Archeologii Polski Uniwersytetu Poznańskiego, Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

Otrzymano także na bieżąco 200 tomów w darze od Biblioteki PAN w Gdańsku oraz Muzeum Pomorskiego w Gdańsku.

Opracowanie wpływających do biblioteki nabytków i ich dokumentacja, tj. księgi inwentarzowe dla wydawnictw zwartych i osobno dla wydawnictw ciągłych), karty akcesyjne, kartoteka instytucji, z którymi biblioteka Muzeum Archeologicznego w Gdańsku utrzymuje wymianę książek, karty katalogowe do katalogu alfabetycznego i rzeczowego, prowadzone były na bieżąco. Łącznie wykonano 1476 kart katalogowych. Oprawiono 60 tomów wydając na to kwotę 1836 zł. W związku z potrzebą uporządkowania zasad korzystania z księgozbioru biblioteki Muzeum Archeologicznego opracowano „Regulamin korzystania z księgozbioru biblioteki Muzeum Archeologicznego w Gdańsku” na podstawie regulaminów bibliotek Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie i biblioteki Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie. Przy opracowaniu tego regulaminu wzięto pod uwagę fakt, że biblioteka Muzeum Archeologicznego w Gdańsku jest jedyną biblioteką gromadzącą w pełnym zakresie książki z dziedziny archeologii, numizmatyki, antropologii, etnologii i etnografii, w związku z tym postanowiono udostępnić księgozbiór nie tylko pracownikom Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, ale i osobom zajmującym się pracą naukową oraz studentom wyższych uczelni, a także innym osobom interesującym się zagadnieniami z zakresu wyżej wymienionych nauk. Tę ostatnią decyzję podjęto z myślą o upowszechnianiu wiedzy o dyscyplinach stanowiących pole działania Muzeum Archeologicznego wśród społeczeństwa. Wszystkie wyżej wymienione osoby winny w zasadzie korzystać z księgozbioru na miejscu, biorąc jednak pod uwagę fakt, że ze względu na brak pomieszczenia biblioteka Muzeum nie dysponuje czytelnią, a jedynie jednym miejscem w pomieszczeniu, w którym odbywa się opracowanie książek, a jednocześnie służącym jako magazyn biblioteczny, w uzasadnionych wypadkach postanowiono wypożyczać książki poza bibliotekę.

Z biblioteki korzystały 164 osoby, wypożyczając łącznie 623 tomy oraz wykorzystując na miejscu 494 tomy. Prowadzono dla czytelników wypożyczenia międzybiblioteczne oraz udzielano informacji bibliograficznych.

Opracowano dane o organizacji, strukturze i profilu biblioteki Muzeum Archeologicznego w Gdańsku do informatora o bibliotekach Trójmiasta, który

miał się ukazać staraniem Zarządu Oddziału Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Dla Biblioteki Narodowej sporządzono zestawienie posiadanych czasopism zagranicznych.

W ciągu całego okresu sprawozdawczego w bibliotece była udostępniona czytelnikom aktualizowana co dwa tygodnie wystawka nowości wydawniczych.

4. Pozostałe formy działalności

Ochrona zabytków i prace terenowe. Nie omawiam tych dziedzin działalności Muzeum w niniejszym sprawozdaniu, ponieważ szczegółowym ich omówieniem zajął się w tym samym tomie wydawnictwa „Pomorania Antiqua” mgr Janusz Podgórski.

Publikacja materiałów archeologicznych. W okresie sprawozdawczym przygotowano do druku i opublikowano kilkanaście prac, bibliografia tych prac za lata 1970—1974 ukaże się w tomie VII wydawnictwa „Pomorania Antiqua”.

Konferencje i szkolenia. Pracownicy Muzeum brali udział w kwartalnych naradach muzealnych o charakterze sprawozdawczo-planującym oraz kilku naradach poświęconych opracowaniu scenariusza wystawy pt. „Dorobek archeologii na Pomorzu Gdańskim w XXV-lecie PRL”. Ponadto uczestniczyli oni w posiedzeniach naukowych Komisji Archeologicznej GTN i Wydziału I GTN, a także zebraniach Gdańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego. Przedstawiciele Muzeum Archeologicznego brali ponadto udział w konferencjach odbywających się poza Gdańskiem, takich jak XII Ogólnopolska Konferencja Archeologiczna zorganizowana przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN i Ministerstwo Kultury i Sztuki, ponadto Walny Zjazd delegatów Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i związana z nim sesja naukowa w Szczecinie, Ogólnopolska Konferencja Konserwatorów Archeologicznych we Wrocławiu, jednodniowy zjazd na dolne Powiśle zorganizowany w związku z 50. rocznicą plebiscytu. Dyrektor Muzeum Archeologicznego w Gdańsku uczestniczył systematycznie w posiedzeniach Rady Naukowej Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN oraz Komisji Archeologicznej Komitetu Nauk Historycznych PAN. Był on także delegowany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki — Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków na II Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej w Berlinie, po którym odbył 10-dniową podróż naukową do Halle, Halberstadtu, Weimaru i Erfurtu.

W celach szkoleniowych zorganizowano dla pracowników naukowych wyjazdy: 1-dniowy do Muzeum Archeologicznego w Poznaniu i kilkudniowy objazd muzeów Pomorza Środkowego i Zachodniego.

Zwrócono się do Ministerstwa Kultury i Sztuki z wnioskiem o przyznanie stypendium mgr. Mirosławowi Pietrzakowi na wyjazd do Związku Radzieckiego.